

Maria
Bisztrai
(Cluj)

Cum ieșim din dilemă

Dintre dramaturgi, Ibsen a fost cel mai preocupat de eficiența operelor sale; el a căutat modalități de a cerceta acțiunea spectacolelor asupra spectatorilor, măsura în care drama, teatrul în genere, influențează hotărârile oamenilor în momentele decisive ale vieții. Pentru noi, astăzi, o asemenea cercetare este de-a dreptul obligatorie; consider că numai prin legătura strinsă cu publicul, teatrul poate face față cerințelor contemporaneității, poate asigura audiența spectacolelor sale. În momentul de față, problema realizării de săli pline este vitală, atât din punctul de vedere al menirii artei noastre, cât și din cel al rentabilității. Așa se explică faptul că și în prezent persistă discuții vehemente: „teatrul de idei, sau teatrul de divertisment?” Dilema există mai ales pentru teatrele din provincie, care au un public eterogen, cu gusturi și cerințe foarte diferite. În ce mă privește, mă pronunț pentru un teatru în sensul strămoșesc al cuvântului: teatrul — întâlnire festivă a maselor. Paradoxal, însă, un asemenea mod de teatru nu este totdeauna susținut de masele largi. Putem alege, dimpotrivă, calea intelectualismului exclusivist? Nicidecum. Sîntem într-o perioadă în

care trebuie găsit acel „echilibru fragil” capabil să asigure adeziunea tuturor. Pornind de la acest deziderat, am alcătuit repertoriul stagiunii ce s-a încheiat. Astfel, am asigurat ca și în anii precedenți o pondere însemnată operelor originale, păstrînd tradiția premierelor absolute. Teatrul nostru se străduiește să găsească noi modalități eficiente în colaborarea cu autorii. De asemenea, au mai fost reprezentate piesele *Luna dezmoșteniților* de O'Neill, *Joc la castel* de Molnár Ferenc, *Cazul lui Noszty Feri cu Tóth Mari*, dramatizare de Benedek-Karinthy, după romanul lui Mikszáth, *Bunbury* de Oscar Wilde, *Coroana este din aur* de Koosis István (premieră absolută), *Melodie varșoviană* de Leonid Zorin. Întrucît programele literare se bucură de mare popularitate, realizăm în fiecare stagiune unul sau două montaje literare, numărul spectacolelor atîngînd numărul celor cu montări de piese. În această stagiune a fost prezentat un program comemorativ *Petőfi Sándor*. A fost de asemenea prezentată piesa *Poveste de iarnă* de Shakespeare. Regizorul Major Tamás, de la Teatrul Național din Budapesta, a reușit să creeze pe acest text, un spectacol de succes, cu anumite elemente

de rezonanță actuală și de o mare atractivitate sentimentală. Colaborarea cu el se înscrie într-o preocupare mai generală, de a atrage spre colectivul nostru figurile proeminente ale mișcării teatrale din țară și din străinătate. (În aceeași ordine de idei, în regia artistică a lui Vlad Mugur, de la Teatrul Național din Cluj, se repetă în prezent piesa *Trei surori* de A. P. Cehov.) Avem nevoie de contribuția unor creatori cu personalitate, pentru a ieși din stadiul de stagnare în care ne aflăm —, stagnare ce se datorește mai ales faptului că în colectivul nostru a slăbit legătura cu circuitul vieții teatrale din țară. Artiștii noștri au puține ocazii de a realiza un schimb de experiență cu teatrele din Capitală și, uneori, nu reușesc nici să vadă spectacolele cele mai importante ale stagiunii. Nu izbutim — în altă ordine de idei — să asigurăm înflorirea ritmică a rândurilor regizorilor noștri, cu talente în măsură să înnoiască și să confere originalitate vieții teatrale maghiare din România. Toate aceste dificultăți (la înlăturarea cărora sperăm să ajungem cu sprijinul forurilor de specialitate și al A.T.M.) au făcut ca Teatrul maghiar din Cluj să realizeze destul de multe spectacole convenționale, neutre, chiar pornind de la piese care au prilejuit altor teatre inițiative curajoase. *Nu sînt turnul Eiffel de Ecaterina Oproiu, sau Acești îngeri triști de D.*

R. Popescu nu au avut la noi efectul scontat. Faptul că, deși ne-am ales texte valoroase, n-am fost prezenți la Decada dramaturgică autohtone, ne-a dat serios de gîndit. După părerea juriului de selecție, modalitățile de montare n-au fost convingătoare. Medităm asupra cauzelor care au dus la o asemenea îndepărtare de nivelul de sus al mișcării teatrale din țara noastră. Și ne străduim să facem o planificare mai serioasă, să asigurăm timpul necesar pregătirii montărilor, pentru a da o reală eficiență spectacolelor noastre și pentru a le menține la un nivel constant ridicat, așa fel încît fiecare din ele să poarte amprenta contemporaneității, să șocheze, să mobilizeze pe spectatori. E, desigur, nevoie, în acest scop, să avem, din timp, definitivată lista noastră de repertoriu, și să înlăturăm, în acest domeniu, unele aspecte practic stînjenitoare ale muncii noastre. Mă gîndesc mai ales la paralelisme existente adesea în repertoriul și turneele teatrelor de limba maghiară, care pricinuesc în afară de risipă de energie și daune materiale, ce ar putea fi lesne evitate dacă s-ar realiza o coordonare a planurilor și activității celor șase teatre maghiare din țară.

Cu aceste gînduri pornim la începerea stagiunii următoare.

„Bunbury“ de Oscar Wilde, în regia lui Horwath Bela și scenografia lui Toth Laszlo, la Teatrul maghiar din Cluj.

